

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita R. P. Iosephi Anchietae Societatis Iesv Sacerdotis In Brasilia defuncti

Berettari, Sebastiano

Coloniae Agrippinae, 1617

Vitæ. Iosephi Anchietæ E Societate Iesv Liber Quartvs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42044

VITÆ.

IOSEPHI AN-
CHIE TÆ ESOCIE-
TATE IESV
LIBER QVARTVS.

A.D. 1578

VSTRABAT suis
 excursionibus Iose-
 phus, pro re nata, lo-
 ca circa Bahyam, cū
 anno à partu sacro
 millesimo quingentesimo septua-
 gesimo octauo insulam Taparicam
 omnium quæ in sinu Bahyensi sunt,
 & maximam, & frequentissimam
 obiens ad confessionem ægrotan-
 tis anus indigenæ accersitur. Hæc
 gentis more extento in reti decum-
 bebat propter focum. Pater illi au-
 res dans parum commode in ligno
 ad ignem apposito sedebat. Voluit
 pater familias, p ea quæ suppetebat
 copia, ei sedile paulo cōmodi^o præ-
 bere; recusauit Pater: sessio, inquit,
 mihi paratur, ad quā antequā ope-
 rari.

Presci-
se præ-
positum
Prouin-
cialem
futurum

ram hanc persoluero, vocabor, multo mihi iniucundio- rem. Nondum plane suam confessionem mulier peregerat, cum ad eum Præpositi Prouincialis perferuntur litteræ, quibus iuebatur ad urbem repedere. Ille statim se itineri commisit, etsi optimè sciebat quos ad laborem vocaretur: nempe ad eam, quam tibi parari prædixerat sessionem; nam statim ut venit ad Collegium, Præpositus Prouincialis, conuocata familia, domesticam, ut in Societate mos est, concionem habuit; recitatorque Præpositi generalis diplomate Roma misso, Iosephum Anchietam Præsidem Societatis in Brasiliæ prouincia renunciauit. Mox ad singulorum pedes accidens, multis suis, aliorumque dulci sensu pietatis, cum lacrymis osculatus est. Aegro animo Iosephus onus subiit; posteroque die & ipse domestica item concione singulorum sibi preces auxilio poposcit: parique humilitatis significatione ad singulorum pedes osculandus se abiecit. Et quidem eam

*Fit præ-
ses Pro-
uincia-
lis anno
Domini
1578*

eam rem Deo illi in dicante, quasi rebus, quæ in consilio Romæ agerentur, interesset, multo ante prænouerat. Nam cum adhuc Vincentianæ domui præesset, inspiciendæ familiæ causâ Piratiningam venerat, dixeratque in familiari sermone quasi per iocum, cum tres alij Sacerdotes, fratresque duo interessent. Videte aniculæ quid garrant, me fore Præpositum prouincialem, & quàm forte dorsum ad id onus habeo. Et sane erat, uti supra vidimus, ex morbo, quo nouitius laborauerat, luxato dorso. Dixerat etiã multo ante se Bahyensis Collegij Rectorem lectum esse, sed electionem irritam futuram. Quæ cuncta euenerunt: nam Roma literæ postea venerunt, quibus ipsi Bahyensis Collegij Rector dicebatur: sed nodus obiectus rem totam impedit. Superuenere deinde eæ, de quibus facta mentio est. Ita qui impeditum aditum ad rectoris munus inuenit expeditum ad Prouinciale nactus est.

Anno

*Qualis
in mune-
re regen-
da pro-
uincia
fuerit.*

Anno, vti dicebam, eius sæculi septuagesimo octauo prouincię regimen suscepit; eamq; septem circiter annis administrauit ea prudentia, integritateque, quæ à tanto viro expectabatur. Ac primū, quod ad ipsum attinet, eadē vitæ integritas idem erga se rigor, eadem cum Deo cōiunctio, familiaritas quæ fuit semper: neque eum honor à sui despectione, neque rerum occupatio à continenti cum Deo familiaritate vnquam retardauit. Ita multarū, magnarumque exemplo virtutum, vel tacens Pauli illud referre videbatur. *Quæ & didicistis, & accepistis, & audistis, & vidistis in me, hæc agite,* Ad integritatem tamen, & rectam legum normam, ad quā ceteros exigebat, insitam sibi à natura lenitatem, comitatemque adhibebat: quò fiebat, vt discipline rigor molliretur. Si charus omnibus, nulli grauis, omnium animos ita sibi deuinxerat, vt, quod mirum videri possit, domestici omnes ei suas confessione cōscientias optatius quàm quò

quo utebantur ad confessiones Sa-
cerdoti, aperirent. Omnino pecu-
liari Dei dono præditus erat, ad
quemcumque animi morbum dulci
medicamine sanandum, moerore
afflictos alleuandos, nubesque ex
animo eorum depellendas, qui vel
suspensione vel indignatione aliqua
perturbationeue agitarentur. Sed
in ipso maximè perpetua animi
tranquillitas, & singularis mansue-
tudo elucebat: & sanè, quod in præ-
fide Religiosorum virorum ma-
ximè laudatur, & in quo summa
charitas, summumque illius officiū
versatur, vt vigili cura in id sem-
per incumbat, suos vt ad perfectam
instruat virtutē, modisq; omnibus
viam ad eum finem illis expediat,
impedimēta amolendo, & lapsus,
si qui imminēt, præuertendo, quan-
ta in eo laude Iosephus excelluerit,
quamque paterno amore suis in di-
scrimine cōstitutis præsto fuerit, e-
osque ne laberentur, sustentauerit,
multa eorum, quæ narrauimus
declararunt; cuius rei subinde
docu-

*Qua cura
erga suos
esse oportet,
qui
aliis præ-
sunt.*

documenta dabat : nihil æquè cordi Præsibus esse debere, atque amorem erga suos, studiumque processus eorum ad virtutem.

AVDIVIT aliquando Sacerdotem in familiari sermone disputantem, non debere eum, qui aliis præest, culpam cuiusquam suæ familiæ præterire, quam non animadversione aliqua, aut reprehensione, aut saltem monitione corrigere nitatur. Adiecit Iosephus; quin etiam nulla in priuato homine Religioso culpa inesse debet, quam non eius Præsides, antequam de ea reum alloquatur, bis, terve coram Deo multis cū lacrymis deploret. Nēpe hoc est onus tibi à Christo cōmissas salvas velle. In vno ex eius prouinciæ Collegiis Sacerdos, qui ministrum agebat (est autem in Societate I E S V minister à summo totius familiæ Præsidente secundus) asperiores aliquando erga eius familiæ hominem se præbuit. Id cum vidisset Iosephus, quippe totius familiæ Præsides, cur id ita faceret, quæsiuit. Ille, quia id totum

*Ministrum
cuiusdam
Collegij dulci
monito
corrigit.*

tum animi sinceritate fecerat, eadē suo Præsidi respondit. Qui mihi, inquit, ministri munus demādauit, idē hoc præcepto me instruxit, nullam occasionē vt prætermittere priuatorum quemque ad omnem patientiam exercendi. Atqui ego in nomine Domini, inquit Iosephus istam personam te iubeo exuere, & nouā induere mansuetudinis, ac lenitatis; & quantum in te est, nulli ansam præbeas offensionis, aut tristitiæ: sed te beneuolum, comemq; omnibus exhibeas. Crediderim tamen monitum non modo non reprehendendum, sed ad præsentem occasionem accommodatum etiam religiosæ prudentiæ plenum fuisse. Sed nihil prauius in artibus vitæ præsertim, quam bona multa præcepta tenere, & illa, cum ad vsū venias, incommodè interpretari: at vero sanctum senem magno lumine præditum, cognita animi trepidatione, intellexisse homini dilatandum esse cor. Tum ille, quasi discussa caligine corde dilatato, ita consilium probauit,

*Privatos
homines
in regio-
ne omni
de se
cura so-
lutos esse
debere.*

bauit, vt, nouo percepto lumine, totum se studuerit ad eam normam conformare. Ita non priuatos tantum homines, sed eos etiam, qui aliis præerant, sui officij admonebat: sed & priuatorum etiam quæ partes essent, edocebat; nam cum paulo post in Collegio Sebastianensi vna cum alijs patribus, fratribusque Societatis in eum sermonem venissent, vt diceret vnus e Patribus debere priuatum hominem in religione, ad perfectam animi sui quietem minime de se, deq; statu suo esse sollicitum, sed totum in præsidij suorum potestate eo munere, graduque acquiescere, in quo eum sui Præsides collocarunt (sententiam illis temporibus firmam, ac robustam vtinam cursu temporum lapsi mores, nostri amor, & nostra de nobis opinio non aliquando cõuellat, aut in obliquum inflectant) id adeo verum esse Iosephus affirmavit, vt nisi id fiat, non possit multis, ac magnis perturbationibus animus vacillare. De se ita dicebat, nunquam in futurum

futurum prospexisse, antequam fieret Sacerdos, nunquam sibi in mentem venisse, posse se fieri Sacerdotem; Sacerdotio auctum nunquam neque de professione, neque de regèdi munere cogitasse; neque se ad tantam rem vllis instructum doctibus sensisse. Quo tempore ad professionem admissus fuerit, non reperio, sed ex proximo sermone Ianuariensi licet odorari, antequam ad regimen adhiberetur, id factum esse; ad quam cum solus ab aliorum conuictu semotus se diebus aliquot more Societatis compararet, fideli amico narrauit, se in meditatione Christi dolorum defixum magnam eorum partem in suo corpore per eos dies cum acerbissimo cruciatu expertum esse.

In meditatione dolorum Christi partem sensit.

Sapè hominum aspectui se subducit.

Vidimus eum sæpius in peregrinationibus, cœtu comitantium præmissis, in itinere substituisse: inde magna cõfesta viæ parte, nullo sètiēte, ipsorum tamē iter anteuertisse. Hæ aut nō cū indigenis tantū, hominibus tenuibus nec magna solertia præditis,

ditis, qui cum ista viderent, qua ratione fierent nō magnopere solliciti erant; sed maiore adhuc cū admiratione, in coetibus etiam, comitatuque clarorum virorum saepe contigerunt. Antonius Barrius Episcopus qui Leitano successit, vicos circa Bahyā lustrabat, vt sacro chrismate vicanos confirmaret: ibant eō in itinere, præter Episcopi comitatum Georgius Serranus Bahyensis Collegij Rector, aliique Sacerdotes è Societate, & ipse Prouincialis Præses Iosephus; & cum è vico S. Antonio, peractis rebus omnibus, ad vicum S. Ioannem in equis omnes proficiscerentur, solus Prouincialis Præsul more suo pedes, & nudipes illis præeuntibus, se subsequuturum prædixit. Sex leucas confecerāt, cū ipsum inter eundem neque subsequentem, neque prætereūtem vidisset quisquam: ad vicum cum venerunt, Petrus a Costa Societatis Sacerdos, qui in eo vicum curionem agebat, instructa de morte supplicatione, prælata cruce fit

obuia

obuiam Episcopo; &, quem venturum ad vesperam existimabāt, cum Aosta eodem in agmine, maxime admirante Episcopo, apparuit etiam Iosephus. Sed cum hæc in ipso essent iam quotidiana, vt admiratio nulla fuit apud domesticos ita nullus eade re sermo emanauit latius.

CONTIGIT aliis temporibus, vt coetu, colloquiisque nullo sentiente se subduceret, nimirum, vt ad Dei colloquium, quo se vocari sentiret, se reciperet; sed postmodum ita se redderet eorundem numero; vt, cum absentia, præsentiaque nosceret, discessus, reditusque non notaretur. Michael Azeredius coloniae Spiritus sancti Præfectus testis est, Iosephum vna cum aliis è Societate, & indigenis multis ad aperendum alueum aquæ deducendæ ad molam saccharariam rogatu hominis amici, ac de Societate bene meriti venisse; & cum ibi vna cum aliis versaretur, improvise è coetu ad agendum cum Deo secessisse, eius discessum nemine aduertente; cumq;

N

eum

eum desiderari animaduertentibus
 statim inter ipsos item ex impro-
 viso apparuisse, quasi in eius esset po-
 testate, & se ad spectui subducere,
 & se visendum exhibere. Nauigabat
 vnà cum alijs in triremi Melchioris
 Azcredij: sæpe accidit, vt, cum ad
 coenam quæreretur, accuratissime
 triremi tota perlustrata, nullo loco
 apparet, paulo post ipsum viderent
 in ijs ipsis locis, vbi paulo ante
 summa cura eum perquisierant, ro-
 gatus, vbi latuisset, responderet, se
 circa proram preces horarias per-
 currisse. Credendum est, aut diuino
 Spiritu asportatum aliquò, aut e-
 tiam diuino nutu inuisibili nube
 tantisper obductum, ne illius inter-
 orandum ardores, excessusque spe-
 ctarentur; nec potuisse ipsum diui-
 ni amoris impetus, quin erumpere-
 rent, cohibere.

A. D.

1578.

*Lusita-
 norum
 cladē in
 Africa*

Anno eodem à Domini ortu mil-
 lesimo quingentesimo septuagesimo
 octauo, quo ipse prouinciæ regende
 munus inuit, ordinatis rebus ad Ba-
 hyã, apparet ipsũ obeũdæ prouinciæ
 causã

causâ ad inferiora Braſiliæ cognoſcenda in Ianuarienſem ſinû deſcendiſſe. Inde ad dilectû ſibi Maramoſorum gregem, qui circa Biritiocâ iam antè ſedes poſuerât, reuiſendû ſe contulit; arcêque Biritioca exceptus, nequaquâ illa animi tranquillitate, quâ priûs inter eos verſatus eſt, quin alta mœſtitia oppreſſus, lugenti ſimilis magna curarum gravitate fatigatus, alto ſilentio inſidentem penitûs in animo ægritudinem abdere, cum conaretur, prodebat magis; uſque eò, ut biduum totum nihil omnino deguſtârît. Attonitus rei nouitate, qui ipſum exceperat, arcis cuſtos; & de homine, quẽ tanta reuerentia coleret, ſolicitus, ſæpius quæſiuit, quænam tanta tam ſubiti mœroris eſſet cauſa, cum ille grauâtè id ferre videretur, deſtitit ei moleſtiam augere. Illa tantum pauca ab ipſo verba expreſſa ſunt; *hodie in mundo calamitates ingentes apparentur.* Rem totam hoſpes, Iosephi reſponſum, & diem ipſum literis

N 2 adno-

*amisso
Rege di-
uinitus
cognoſciet.*

adnotauit; is fuit prid. Nonas August. anni 1578. postea cognitum est, illo ipso die in Africa funesta ad omnem memoriam clade, caelo exercitu; Sebastianum Regem desideratum esse. Damnum, vt omnium maximum, & irreparabile, ita etiam tristissimam apocalypsim non mirum est virum alioqui ingentis animi, magnæque fortitudinis, ac semper cum Deo coniunctissimum tanta tristitia affecisse. Sed diuina tandem prouidentia decreto ascendendum est; & quis est, qui audeat dicere, quare sic fecerit? Recepit deinde se ad munus suum obeunda, administrandaque prouinciæ, cum circa annum millesimum quingentesimum octogesimum primum iterum urbem S. Sebastianum, inferioresque Brasiliæ oras reuisit, cumq; è Bahya egressus ad Villam veterem ex itinere diuertisset, templum S. Mariæ virginis à Victoria vt inuiferet, adiuit hominem Irene Barbosia foemina illius oppidi primaria; postulat illius precibus vteri fructum

*Irena
Barbosia
brolem
radisit.*

fructum aliquem sibi à Deo impe-
trari. Respondet illi Pater, iter sibi
esse ad inferiora Brasilia, sed eas illas
inspecturo: inde cum redierit, Deo
bene iuvante, auditurum se ipsius
partum (marem, an foeminam? sed
foeminam fore videri sibi euidenti-
us) ferri ad Baptismum; & nomen
illi Anna imponendum: sed eius læ-
titiæ fructum haud fore diuturnum
diuinam tamen Bonitatem secun-
dum hunc primum alios ei deinde
fructus largituram. Hac in spe reli-
cta foemina nauigauit; anno ver-
tente cum rediret, nauisque ad por-
tum Villæ veteris appelleret, in na-
uiculam incidit è portu exeuntem,
qui, cum se mutuo consalutassent,
quæsierunt illi, vnde aduenæ soluis-
sent, vicissimque Iosephus, quisnam
esset ille comitatus, rogauit, quem
in acta è mari collem ascendere vi-
deret: responderunt, Isabellã esse ab
Auila, Garfig ab Auila, viri primarij
filiã, quæ eum comitatũ secũ traheret,
infantem filiam Irenes Barbosã, ad
Baptismum de sacro fonte susce-
pturam.

pturam. Reuocate, inquit Iosephus, Irenæ in memoriam, me id ei totum prædixisse. Puella ad annum duodecimum tantum vixit, cum interim foecunditatem, quam Iosephus prædixerat, mater à Deo consecuta esset. Qua in re admiratione digna est, & suspicienda diuina providentia, cum occulto suo iudicio, quos suo diuino Spiritu illustrat, quædam nota facit, quædam celat, vt olim Elyseus Sunamitidem foeminam in magna esse amaritudinem cognouit, se tamen rem totam à Deo celatum professus est. Et Paulus per omnes ciuitates Spiritum sanctum ait sibi protestari, vincula, & tribulationes Ierosolymis se manere: quæ autem euentura sibi sint, ignorare; sic hoc loco Iosepho multa sigillatim nota facta sunt, quæ cuncta euenerunt: sexum primi foetus, qualis futurus esset, nequiuit expedire; sed ex nomine tantum facta coniectura potuit aliquid innuere, disertè asserere non potuit. Et in hoc quoque magnis Prophetis fuit.

non

non dissimilis. Id an hoc, aut superiore alioue itinere factum sit, non distinguo : ad Ianuariensem certè finem, sedes illas vt viseret, nauiganti illi contigit. Addam & aliud, quod quo tempore contigerit, quia diuinare non potui, incertam coniecturam incertæ adiungere coniecturæ visum est, quippe consentaneum est, id aliquo eorum itinerum accidisse, cùm Præpositus Prouincialis Australia Brasiliæ inspiciundi causâ obiret. Venerat ad Spiritus sancti Præfecturam, &, cùm portum iam essent inituri, repentè aduersa vis venti coorta nauim ab ipsis faucibus portus longè asportauit : tum Iosephus magna voce edixit. Aliquis ab Ecclesiæ communionem seclusus hac nauim vehitur. Is ad me adeat : potestatem habeo ipsum à censura absoluendi, & sanctæ Ecclesiæ Sacramentis restituendi. Tunc è vectoribus vnus ad ipsum accessit ; missalem librum protulit è supellectili Francisci

Quendam è vectoribus eadè nauim excommunicatum absoluit.

Sosæ Prætoris acceptum; interdiciturque piorum communione iis, qui aliquid inde acceptum intra certam diem non repræsentassent. Is, seu aliquo impedimento, seu mora voluntaria eam diem non obiit, nunc rem totam apud Iosephum confessus, exhibito libro, censura impedimento liberatus est; statimque sedata tempestate, secundo vēto portum ingressi sunt. Inde, cursum suum persequutus, in Ianuariensem sinum inuēctus urbem S. Sebastianum tenuit.

Cum ibi versaretur anno ipso 1581. Didacus Florensus cum firma aliquot nauium classe ad fauces Magellanici freti muniendas missus Brasiliæ oram eum adlegeret, spatium leuæ vnus contra sinus ostium stetit in anchoris, speciemque præbuit inimicæ classis, & fortè per id tempus erat ex rumore, & nunciis aduentus hostium in metu. Perturbauit ea res vehemener ciuitatem, ciuesq; ad arma exciuit; & iam Societatis Patres de toto rerum statu solli-

*Classem
quam ti-
mebant,
amicam
esse, & a-
lia præ-
dicit.*

solliciti, cum rebus aliis tum sacro
in primis apparatus latebras quære-
bant: eos admonuit Iosephus ina-
nem suscipere sollicitudinem, clas-
sem amicam esse: oculisq; tanquam
aliquid certum inspecturus, in eam
coniectis. fabrum lignarium, sui o-
pificij bene peritum illa vehi edixit,
quem Deus trahit ad Societatem, sua
opera Societati profuturum, atque
bonos in ipsa processus habiturum.
Quod ille nullo modo, nisi Dei Spi-
ritu indicante scire potuit. Is fuit
Franciscus Escalantius, cuius infra
mentio sæpius erit. Is cum è nau-
i exisset, recta ad Collegium Socie-
tatis venit, petiitque ad colloquium
admitti Præsidis Prouincialis. Ac-
cessit Iosephus, se, & quis esset, à
quo accerferetur, & cuius rei causa
antequam ianitor plane loquere-
tur, scire significauit, cum eum nun-
quam antea vidisset: quem de more
legitimis interrogationibus exa-
minatum, & probatum admisit de-
mum in Societatem; eique prædixit
futurum, vt in sua vocatione Cõstas:

N. 5. ad.

*Vocatus
ad ianuam
am à
quo, &
cuius rei
causa vo-
catur
prædicit.*

ad usque vitæ finem perseveraret. Qua ille prædictione lætus, quasi suæ salutis accepto pignore, magno cum animi sui fructu, & omnium probatione in obsequio Societatis vitâ agit. Classem sequebantur onerariæ quatuor, quibus Didacus Arias præerat, commeatum supportantes; hæc Caput frigidum præteriectæ, antequam fauces sinus Iannuariensis tenerent in stationem male tutam æstivæ maris, an loci ignorantia, se receperunt, eratque periculum ab omnium naufragio: trepidus ea de re nuncius Sebastianenses perturbavit. Iosephus sociæ classis periculo permotus, ad visitata confugia recurrit, Deum orans, ut imminens periculum averteret: nondum suam precationem intermiserat, cum ecce tibi paulo post priorem nuncius alter superuenit, naues iam extrapericulum se recipere. Lætus hoc nuncio Stephanus Grana Sacerdos è Societate accurrit ad Iosephum, ut eum primus ea lætitia impertiat; aper-

Onerariis quatuor in magno periculo precibus auxilio est.

toque ostio hominem videt in aëre
suspensum, iunctis manibus, incen-
sa facie orantem. Eum statim Iosephus,
ad se rediens, præuertit; nihil mali esse:
nihil mali ingemigans, nullum nisi lembi
vnius, qui se onerarijs adiunxerat, iacturam
esse factam, & ex eo nullum prorsus
hominem interiisse. Quarum rerum
tam distinctam præsertim cognitionem,
cùm ad ipsum nuncius nullus penetrasset,
nemo non videt, ex quo lumine hauserit.
Atq; ita prorsus contigisse, receptis nauibus
postea cognitum est; & credere est illam
ipsam Dei Bonitatem, quæ hæc absenti,
& oranti nota fecit, eandem Iosephi
precibus salutem, incolumitatemque nauibus
præstitisse.

NE QVÆ solùm hoc tempore,
sed aliàs præterea inter orandum
à solo sublatus apparuit, eiusque rei fama
in vulgus emanabat: sed testes oculati nonnulli
proferuntur. Gaspar Lopezus colonus
Vincentianus iuratus

*Sapius in-
ter oran-
dum in
aërem
sublatus
apparuit.*

rat se eum vidisse in sacello S. Georgio dicato extra oppidum ad Erasmus morum sacchararia inter sacrificandum sublatum ab altaris scabello instar palini vnius. In templo S. Martris in Portu securo octo, decemue homines magna cum ipsorum admiratione per non modicum temporis spatium, item inter Missæ sacrificia auulsum à terra viderunt. Isabella Nogheria narrat, se cum foemina altera, in templo alio B. Virginis à Schala prope Bahyam fuisse, vidisseque Iosephum, cum à sacro Missæ agendis de more gratis intentus esset, suspensum solo aere inniti, seque strepitum dedita opera fecisse, si forte ea re permotus in statum suum se reponeret, cumque ipsum nihil moueri vidissent, se ipsas reprehédentes, muliebrè leuitatè in admirationè, & reuerentiã vertisse.

CLASSE igitur sinum ingressa (vt eo vnde digressi sumus, reuertamur) occasio classis præfecto dū ibi in statione cōmoratur, est oblata familiariter cū Iosepho agēdi. Is illi

*Quanta
astima
tione a-
pud Re-
gia, classis
Præfe-
ctum
fuerit.*

sermo-

sermone, & virtutum odore, qui ex eius adspectu, colloquutioneque emanabat, ita captus est, vt magno cum animi sui fructu vltro sapius hominem adiret. Attinebatur in eius nauibus homo Anglus, quem circa ea loca, quo eum sua traxerat fortuna, oberrantem, aut quid aliud agentem Hispani milites tanquam perduellē exceperant. Adiuit Præfectum Sacerdos è Collegio alia de causa; cui Iosephus in mandatis dederat, vt miseri aduenæ missionem peteret. Grauatè id ferre visus est Præfectus, multisque verbis, quare id facere non deberet, ostendit; tum Sacerdos, vt à se crimen amoneret insolentiæ, id se à suo Præsidi Iosepho iussum esse significauit. Ad Iosephi nomen Præfectus repente mutatus. Mittatur, inquit, & Iosepho concedatur: absit enim, vt illius vnquam audeam præceptis refragari; nam cum primùm vidi hominem, nihil primo adspectu abiectius, nihil contemptius mihi videre visus sum: ac postquam

bene, penitusque introspexi, nunquam tanta maiestate virum me adijisse memini, ad cuius conspectum tantopere ego me parui esse senserim.

ERAT, dum in Sebastianensi Collegio Iosephus moraretur, vnus è familia Pernambuco petiturus; huic cum in discessu, quod nautici commeatus ad illud iter satis esset, daretur, iussit Iosephus annonam duplicari, quod iter illi immineret duplo longius: nam vi tempestatis à Pernambuco abreptus, delatus Septentrionale flectere coactus, ad insulas oræ Peruuianæ insulis adiacentes, quas ante insulas vocant, delatus est. Ita hominibus suis sedibus longè asportato profuit diuina sui Præsidis futuri incommodi prænotio.

VENERAT ad urbem S. Sebastianum dum Iosephus moraretur, hoc, alioue tempore hospes è Lusitania qui se coniugio orbatum simulabat, nouumque coniugium cum muliere Sebastianensis col-

Proficiscenti Pernambuco iubet comeatum duplicari, quod iter illi duplo longius immineret.

Impedit ne matrimonium contrahat, qui se coniu-

ni filia ambiebat; eratque in proximo, ut vtrinque sponfiones fierent. Cognouit id Iosephus, egitque cum magistratibus, ut per causam alienam ille simulator in Angolam ablegaretur. Questus est mulieris pater cum Iosepho, quod filiae suae matrimonium impedisset; tum ei Iosephus hominis fallaciam detexit: ipsum vxorem habere in patria adhuc viuentem, & antequam ipse Angolam perueniat; eodem ipsius quoque vxorem peruenturam. Idque ita euenit; misera enim mulier iam diu deserta a marito, nauim cum honesto foeminarum comitatu in Brasiliam euntium conscenderat, coniugem suum ut quaereret, sed uentorum in aduersam oram delata Angolam tenuit triduo ante ut postea cognitum est, quam eò maritus appulit. Opportune igitur Iosephus Angolanum illud iter suavit, congressumque duorum coniugum in ijs locis futurum prauidit. Ita scelus ingens prohibuit; graua duo incommoda

*gio videtur
tunc simu-
labat.*

moda sublata, & qui antea Iosephi iniuriam accusabat, Deo grates egit, se, filiamque magna fraude, ac simul ignominia liberatos.

*Fratrem
è Societa-
te graue
in mor-
bum la-
psurum
prauidet.*

VIDETVR adhuc in prouincia administratione Iosephus fuisse, cum Sebastianensis Collegij Rector fratrem rerum gerendarum peritum ad res domesticas obeundas ex vrbe dimiserat, eiq; alterum è fratribus comitem addiderat. Hi venerunt ad vicum, in quo tum Iosephus morabatur, Iuber Iosephus fratrem procuratorem ad Collegium redire, comitem alterum vt inde peteret, priorem comitem in Collegio relicto, & satis, superq; laborum, incommodorumq; in Collegio illi immineret. Is, fratre procuratore cum comite altero profecto, biduo, triduo post tam graui prostratus est morbo, vt prope venerit ad extrema; ex quo intellectum est, quantam incommodam utriq; sua predictione Iosephus redemerit; & morbido in alieno hospicio longe à suis agrotandi & valido ex cura agroti inseruendi, mora; ob id impe-

impedimētū rebus gerēdis iniecta.

ERA T adhuc in Sebastianensi Collegio Iosephus, & rebus illius orā, ordinatis reditum ad superiora parabat cum, vxore defuncta, vir primarius in vrbe S. Sebastiano ab ipso petierat, vt se in Societatē admitteret. Id se facturum Iosephus promisit, cum negotia quēdam, quibus vir ille tenebatur implicitus trāsegisset, quorū causā erat Bahyā profecturus, eōq; se quoq; venturū. Venit ille Bahyā, transegitq; negotia sane ex sententia; interim amor humanæ prosperitatis omnem de religiosa vitā illi diuinitus iniectā cogitationem penitus adussit. Venit haud itā multo post Iosephus, fit illi obuiam mutata mentē inconstans Societatis candidatus. Rogat Iosephus, ecquid se ex humanis tricis expedierit ille solito honorificentius, & honestioribus titulis, quam familiarem hominem, & Societatis cōiunctum iam prēsantē deceret, Patrem cōpellans, se quidē impedientis ait esse liberum, sed statuisse
in

*Infelix
mortis ge-
nus cuius
dā pra-
dicit.*

in Lusitaniam redire: ibi petiturum
 denuò Societatem in patria, & in
 Societate moriturum. Intellexit Iosephus
 mentis inconstantiam, vultuque ad seueritatem
 composito, manu ei leuiter humerum pulsans;
 Sodes, inquit, quod de profectio-
 nis, venies quidem in Lusitaniam,
 tamen neque in patria, neque in
 Societate, sed hîc in Brasilia morieris,
 & eo mortis genere quo dignus est,
 qui Dei inuitamenta aspernatur. Si
 habuisset fidem monitis, nã ille sibi
 optimè consulisset; sed debebatur,
 opinor, alijs documentum leuis inconstantia.
 Redijt ille in Lusitaniam, ac post aliquot
 annos Brasiliam repetijt publica cum
 potestate nouam coloniam circa Caput
 frigidum condendi. Cui rei dum dat
 operam, ac per montes iter facit, à comitibus
 seu destitutus, seu quo casu abiunctus,
 nusquam amplius comparuit. euoluto
 demum anno, eius cadauer arefactum
 ad ingentis rupis radicem repertum,
 & agnitum est.

DVM post reditum à Ianuarien-
si Instratione in Bahyeënsi Collegio
ageret, Franciscus Fernandus è So-
cietate nondum sacris initiatus
longo tempore quartana laboraue-
rat, & cùm die festo præsentationis
Virginis, quem diem S. Matris à
Schala vulgò nominant, ii. Kal. De-
cembres multi è Bahyensi Colle-
gio, ad eiusdem Collegij templum
eius innocationis causâ, duabus
leucis Bahya dissitum, proficisce-
rentur, hærebat quartanarius in
Collegio; erat enim dies parocys-
mi. Rogat Prouincialis, cur non vnâ
cum alijs communem diei religio-
nem obeat? eo die respondet ille se
febrem expectare. Vade nihilomi-
nus, inquit Pater, atque ita eam illuc
relinque, vt non amplius te adoria-
tur. Iuit, sæuaque ibi eum inuasit fe-
bris: confert ille se ad templum;
atque ante Altare Virginis abie-
ctus, supplex ab eius clementia o-
pem petit, eò se Iosephi iussu venis-
se; ab ipso sibi mādātū esse cōtestās,
ne febrim inde referret ad Col-
legium.

Quarta-
nario im-
petrat san-
nitatem.

legium; Fuit Iosephi præcepto, & iuuenis obedientiæ S. Mater, ratamque habuit Patris auctoritatē, ægrotusque molestissimo in posterum morbo leuatus reuertit ad Collegium.

*Ioanni
Fernando fabro
in Societate moriturum,
& alia
prædicat*

PER idem tempus Ioannes quidam Fernandus Lusitanus cémentarius faber, vir integritate vitæ, & pietatis studio in primis probandus Bahyensis Collegij fabricæ operas locauerat. Hic cum in sacrae templi turri æra Campana suspenderet, venit eo Iosephus, & magna voce inclamans; Ioannes Fernando, inquit, accuratè apta æra ista: tu enim primus è nostra Societate futurus es, in cuius funere ipsa pulsabuntur; & huic erat coniux in Lusitania. Præterière ab eo monito pauci menses, & tempus appetebat, quo Pernābucense Collegium sui muneris obeundi causâ Iosephus ihuiferet. Suadebāt ei Patres, vt, antequam idonea tempestas efflueret, nauigationi se commit-

eretur. Ille interim per dissimulationem procrastinabat: vni tamen Patrum dixit. Urgent hanc meam Pernambucensem profectioem, neque sciunt diuinæ esse voluntatis, vt festo die conceptionis virginis hic siem: certa enim in illum diem hic me manet occupatio; & hoc quoque loco futuram necessitatem in diuina voluntate perspexit; qui se in eum diem maneret occupatio, cum rediit, tum demum intellexit. Victus tandem Sociorum monitis profectioem parat; & cum discessu patres, fratresq; paterna demore charitate amplecteretur, cum ad Aloysium Fonsecam Sacerdotem venisset. Bene vale, inquit, chara comes, meque interim hic expecta: es enim mecum iturus Pernambucum; & ego de navigatione huc te accersitum redibo. Concēdit tandem; ac cum pl^o triginta dies nauigasset, aduersa tempestate in eundem, vnde discesserat, portum reiectus est. Collegium ingressum Patres ad eius cubiculum deducebant, cum

*Ioannem
Fernan-
dum fa-
brum in
Societa-
tem mo-
ribun-
dum ex-
cipit.*

336 *Vita Iosephi Anchieta*

ille se vocari alio significans, ad ho-
spitium, se cōfert in quo fabri, qui
Collegium extruebant, hospitaban-
tur. Ibi Ioannes Fernandus iam diu
gravi morbo pressus decumbebat,
& non multo antè certum de vx-
oris morte nuncium acceperat; idque
totum Iosephus diuinitus rescierat.
Accedit ad eius cubiculum, amica-
que oratione, ac piis monitis homi-
nem salutatur, mœrentem duplici
malo consolatur; mox subiicit. Bea-
ta Virgo mater nostra me, mittit ad
te, vt te in Societatem nostram ad-
mittam, vnaque nobiscum commu-
ni in fraternitate perseueres, tibiq;
id oneris impono ob gratiam tanti
beneficij, quo te hodie illius amore
afficio, vt mei memor sis, cum ad
conspectum sanctissimæ Matris
perueneris septimo ab hoc die; in-
deq; eum tanquam vnū è fratribus
in Collegium transportari, curariq;
iussit. Tertio inde die hominē inui-
sit, eique magna lætitiæ significatio-
ne, Ioannes frater, inquit, lætum,
opta-

optatumque nuncium ad te perfe-
ro: Bona tua conuix ante conspe-
ctum Dei tibi præstolatur; indeque
digressus dixit multis audientibus:
tam boni viri vxor, fieri non po-
tuit vt periret. Septimo demũ die, vt
iple prædixerat, à suo in Societatem
ingressu ægrotus, præsentē Iose-
pho, Sacerdotibus reliquis, alijsque
multis è Collegij fratribus, qui suis
precibus abeuntem animam iuua-
rent, excessit è viuis. Tunc Iosephus
exurgens, magno cum animi sen-
su, cunctis audiētibus, in has voces
erupit. Viri fratres, huic homi-
ni, quem nunc ipsi ex hoc loco spi-
ritum ante oculos nostros in Dei
manus reddidisse spectauimus, cum
tota vita fabrilem artem exercue-
rit, maximamque eius partem ma-
trimonio coniunctus, Deus septem
dierum spatio religionis, religio-
sæque vitæ præmium repræsen-
tauit, quoniam penitus se to-
to cordis affectu Deo permisit,
vt postremo vniuersi iudicij die
existat

existat in iudicium, & damnationē multorum in suæ studio religionis torpentium, quorum nonnulli adsunt in hoc cœtus; qui, cum annis multis in religione versati sint, nunquā tamē Deo se totos crediderūt; hi meritō, iureq; optimo religionis præmio frustrabuntur. His dictis è cubiculo excessit, attonitis cunctis, pallentique vultu relictis.

NON putem quemquam absurdè Iosephum fecisse iudicaturum, qui grandævum hominem, morti proximum ad Societatē admiserit, tantum vt in ea nō sine familiæ incommodo paucis diebus ægrotus decumberet, ac moreretur, cum id ita factō opus esse in diuina voluntate perspexisset. Neq; absōnū à ratione fuit hominis multa, & fidelis opera de eo Collegio benemeriti præmia hoc religionis auctoramento quasi quodam auctario cumulari. Et certè videtur diuina providentia hunc delegisse, vt honorandis, & operariis multis parum de sua religione sollicitis, multorum annorum

annorum laboribus perfunctis, aliisque multa doctrina instructis, multisque annis in sui æstimatione consumptis, ad brauium suæ vocationis, vt ipse Iosephus testatur, paucorum dierum, seu potius horarum cursu anteciret. Consilium enim Dei ad nostri iudicij trutinam expendere fas non est: possumus tamen miserationes eius super omnia opera eius collaudare, & nostræ desidia culpam impetus, ardoresque ad virtutem sensim quo longius à primis temporibus progredimur, minuentis in nos conferre; palmanque meritorum in stadio bene sepe post multa tempora tyronibus concedere vel inuiti. Fateamur igitur diuinæ misericordiæ fuisse, animam illam, non vndecima, sed extrèma duodecima hora ad vineam vocasse; vt pro mensura votorum multa Dei causâ patiendi, coelestium bonorum copia sub ipsum duntaxat vitæ exitum compleret; multisque votorum meritis ornata in coelestium numerum absertam

O beatiss

beatissimis in sedibus collocaret. Tritum est enim, non quantum ipsi facimus, sed quantum ipsius causa volumus, Deum spectare. Latronem quoque ob maleficia in crucem actum, cum breuissimo illo tempore se Christo penitus dedisset, celestis cum ipso beatitudinis illo ipso die consortem factum esse; ut mirari desinamus, & diuina reuerentia consilia discamus, si quando videmus egregia spe, & clara virtute adolecentes, paucis multa cum laude annis in religione actis, praemature exitu vitam finire; & cum ex ipso aetatis flore primi fructus erumperent, repente subscisos, palmam, quam alij post multos annos, multosque labores consequuntur, statim in primo stadio, ac vix e carceribus emissos praeripere. Hos mirum ad ipsorum augendam virtutem, & cumulanda merita, reliquosque claro exemplo excitandos diuina prouidentia vocationis beneficium dignatur. Ita alij ad operam reli-

religioni præstandam, alij ad virtutem augendam; omnes demum ad merita cumulanda, beatissimosq; ex ea fructus percipiendos ad religionem vocamur. Beati demum Christi ipsius testimonio, qui ad finem vsq; contendunt ad brauium.

SE D redeamus ad Iosephum. Est in hac narratione prophetici in ipso Spiritum multis in rebusprehendere. Primum enim nouus ille Christi miles in Societatem à seculari statu, vti multo ante ipse prædixerat, adscitus est: deinde septimo die, quem illi terminum Iosephum definierat, vitæ cursum confecit; tum primum funebre signum, quod è sacro illo ære auditum est iuxta ipsius prædictionem, fabri ipsius in Societate iam adsciti funus indicauit. Bahyæ præterea festo die Virginis conceptæ, sicuti monuerat, præsens fuit, negotiumque feliciter confecit: & cum vi tempestatis Bahyam repetere coactus esset, literas Præpositi generans

Roma ad se missas accepit, quibus
 ei Fonsca comes, ut ipsi antea sig-
 nificarat, dabatur; ex eodemque vati-
 cinio cum ipso, idonea redeunte
 tempestate, Pernambucum nauigi-
 uit. Nec nisi prophetico Spiritu nos-
 se potuit, mulierem fabri uxorem
 ante Deum de mariti salute diuini
 misericordiam implorare. Sed, cum
 quinq; in re vna predictionum ve-
 ritate perspexerimus, possumus &
 hanc veram fuisse pro certo habe-
 re; multoque magis quæ de viri cum
 ipsa æternæ gloriæ consortione pro-
 nunciavit, præsertim cognita po-
 stremæ predictionis veritate quam
 tamen non statim, hand tamen in
 multis post annis non inanem fuisse
 constitit, cum vnus, aut alter eo-
 rum, quos suo sermone perstrinxit,
 quique rei tum interfuerunt, a
 sua postmodum vocatione defecer-
 rint. Atque ita probo illi viro & ve-
 rus, & felix, aliis verus quidem, sed
 infelix vates fuit.

ADORNATA iterum post Io-
 annis Fernandi obitum Pernambu-
 cen-

cenſi profectioe, antequam diſce-
deret, Franciſcum Pintum Societa-
tis Sacerdotem ſalutandi cauſa in-
uiſit. Grauiſter hic in eo Collegio æ-
grotabat, vt exigua admodum ſpes
de eius ſalute ſuper eſſet. Hominem
igitur de ſuo exitu cogitabundum
iubet ſe ad multos in diuina cauſa
labores perferendos comparare,
interim de cœleſti manſione curam
ponere: non enim leui (inquit) ma-
nuum ablutione cœleſtem menſam
inibis; neque te tranquillum manet
mortis genus, longa tibi adhuc re-
ſtat via; & ego Pernambuco ad pa-
rentum tuam, fratresque lætus nun-
cius derna reparata valetudine vē-
niam. Surge proinde, ſumptiſque in-
dumentis, templum adi, atque ante
ſacroſanctā Euchariftiam Deo dig-
nas gratias de reddita tibi ab ipſo
valetudine perſolue; iuſſitque illi
indumenta exhiberi. Paruit ille di-
cto; illicoque ſedata vi morbi, tanta
exhauſto corpori viriū acceſſio fa-
cta eſt, tantoq; vigore cœpit reua-
leſcere, vt ex eo tēpore ad valetudi-

O 3 niarium

*Pernam-
bucum
profectu-
rus Fran-
ciſco Pin-
to mul-
tos vite
annos, &
mortem
in diui-
na cauſa
obitu-
rum præ-
dicit.*

I N D E digressus Iosephus, assumpto Aloysio Fonseca, ut iubebatur; comite, Pernambucum nauigauit. Pintus interim versatus inter religiosa Societatis studia, labores, exercitationesque magno cum Ethnicorum, ac Neophytorum bono, multarum virtutum exemplo non modo ipsi Iosepho superuixit, sed vitam etiam multis laudibus ornata post id tempus traxit in sextum & vicesimum annum. Tot enim ab anno 1582 quo eo morbo liberatus est, ad annum 1608. intercedunt, quo in Christiana causa sanguinem, & vitam profudit. Et quando in tanti viri mentionem incidimus, non fuerit inutile ad nostram, pietatem strenui Christianæ militiæ ducis, memoriam non longa digressione à silentio duntaxat præsentis temporis vindicare: siquidem narratio à Iosephi rebus non abhorret.

IN eo, quem supra demonstra-
uimus terræ tractu inter Pernam-
bucum, & flumen magnum ad Lusi-
tani Regni iura pertinere, interi-
ora tenent amplis terrarum spatiis
aliæ, atque aliæ gentes, partim Chri-
stiano lumine illustratæ, partim in-
tractatæ, ac fama sub obscura tan-
tum notæ, ad quas nondum Euan-
gelij vox vnquam adflarat. Opta-
runt diu Societatis Patres hoc quo-
que ad Brasiliam pertinens proscin-
dere nouale, multis interfusis gen-
tibus, terrisque notis, ignotisque à
nostris finibus semotum. Consili-
um diu, multumque agitatum, ac de
more per multas preces Deo com-
mendatum, aliquot tandem post Io-
sephi mortem annis ad maturitatē
venit; statutumque est, gentium a-
nimos esse pertentandos, ac ferra-
mentorum, aliarumque supellecti-
lium donariis, quæ apud ipsos in
pretio habentur, dandam esse ope-
ram, vt ad amicitiam allicerentur:
nam pecunia aurū atq; argentū apud

*Narra-
tio de P.
Francis-
ci Pinti
peregrina-
tione
& mar-
tjrio.*

Barbaros nullius est vsus. Duo, præter cæteros eorum, qui eam sibi pro uiciam depoposcerant, Pernambucensis Collegij, lecti sunt Sacerdotes, Franciscus Pintus, cuius modo meminimus, & Aloyssi^o Figheria.

PINTVS annos natus quatuor, & quinquaginta. magnæ vir religionis, & prudentiæ assidius in precibus, & diuina cum Deo agendi consuetudine bene, multumque exercitatus; Brasiliarum rerum, & idiomatum abundè peritus; atque ad Barbarorum sibi conciliandos animos adprimè factus: tanto præterea studio propagandæ fidei, homines ad sui conditoris cognitionem adducendi, tantoque ardore pectus periculis quibusque obiiciendi, ut Brasilia vniuersa angustis illius animi magnitudinis finibus esset. Figheria ætate quidem iunior, multis tamen & ipse à natura, & diuina gratia dotibus instructus, multam doctrinam ornatus; & qui pari animi ardore, ut in eam expeditionem Pinto comes adderetur, con-

ten

tenderat, scilicet vt tali duce Apostolicæ militiæ rudimenta poneret. Siquidem Pintus quater, quinque in mediterranea eiusmodi difficiles, durasque expeditiones susceperat multis adductis, ad Ecclesiam gregibus Barbarorum.

SE D erit illud quoq; operæ pretium, qualis harum peregrinationum ratio sit, pernoscere. Adhibito Christianorum indigenarum, ad id à Societate educatorum comitatu, quâ maiore, quâ minore, prout fert occasio, qui laborum adiutores sint, iter in mediterranea per ignotas plerumque sylvas, asperasque solitudines capeffunt impigri venatores animarum. Commeatus siquid portant, non aliud, quam farinam militarem, quam diximus, ex mandioca; qua deficiente, gentis more venatu, piscatuue; qua occurrunt flumina, stagnaque, victitant. Sylvæ enim, campique in magna hominum infrequentia, vario ferarum genere abundant ad esum utilium, & comites indigenæ sagittarij

*Ratio i-
tine-
rum ad
ignotas
gentes?*

rij sunt pene periti, & confingendis
feris exercitari: piscationi verò ita
assueti vt nullam artem melius te-
nere videantur. Hic victus Barba-
rorum more in diem partus, & ea
culinæ opportunitate, quam sylua,
rupesque subministrant, apparatus
panis instar, & opsonij itinerum
compensat lassitudinem; ac sæpe ac-
cidit, vt quadragenarium aliaqua ie-
iunia piscibus, ac, non raro minutis,
pauculisque pro natura locorum,
fluminumque eadem ratione tradu-
cantur.

Ex arboribus etiam, si quando
eopia est, oppiparum, ac delicatum
opsonium lecta suppeditant mella
quæ apibus liberè vagantibus, atque
in scissuris petrarum, arborum-
que aluearia sibi parantibus, ne-
mineque ea colligente, è fauis
arboribusque copiosè defluunt.
Cum ad coetus veniunt, mapalia-
que infidelium, indigenæ comites
in suorum gentilium colloquium
se insinuant, facileque inter eius-
dem

dēm naturæ homines conuenit, muneribus ipsorum animos demerentur: deinde Patres sese inferunt, sermonemque de Deo rerum omnium conditore, deque æterna vita, æternisque præmiis, suppliciiisque adoriuntur; consuetudineque inducta, ad explicanda Christianæ vitæ rudimenta descendunt, sensimque rudes animos ad amorem æternorum, & conditoris suæ venerationem inuitant. Cui vt cultum adhibeant, animæ suæ salutem, & præsentis vitæ commodis consulant, eos à syluestri vita, & vaga abducere, & ad vitæ societatem, victumque leniorem sibi tutis in sedibus parandum pertrahere conantur. Quam ad rem Patrum comites multum profunt, Patrum dicta excipientes, & ipsi, pro ea, quam rudibus ingeniis natura, assidua cum Patribus consuetudo, & frequens Catechismi vsus dicendi copiam suggerit, de rebus iisdem multa persequuntur; tum de socialis vitæ commodis; de copia rerum incultis, maritimisque locis, pro ca-

ptu gentis alia subiiciunt; quo fit
 ut multorum mentes diuina Boni-
 tas permoueat, qui se ad audita præ-
 bent obsequentes.

AT QVE hac ratione Franciscus
 Pintus multa animarum millia suis
 excursionibus ad Christianorum
 cœtus, & ad frequentia, cultaque
 loca pertraxerat. Eodem studio v-
 na cum Figheria ad hunc, quem sibi
 lætissimum, opimæque frugis cam-
 pum proposuerat, quemq; sui Apo-
 stolatus extremum habuit actum, se
 cōpararat. Missu igitur Præfidi Pro-
 uincialis Ferdinadi Cardinij, & po-
 testate facta, opeque Brasiliæ Præ-
 toris Didaci Botellij duo aduersus
 Tartareas potestates coniurati fra-
 tres Pernabuco anno post partum
 Virginis 1607. Ianuario mēse disce-
 dunt; mari iter faciunt Septentri-
 onalem oram adlegentes: leucas
 centum viginti emensi ad locum,
 quem *Iagaribani* nominant, excen-
 sionem faciunt; pedibus inde iter
 in mediterranea capiunt viatorio
 hastili nixi, modicum indigenarū
 comi-

comitatum secum trahentes, & e-
rant eorum aliqui ex ea gente, ad
quam inquirendam mittebatur. Nō
vsquā difficiliora itinera humanis
vestigis calcata; loca omnia cir-
cum aquis, ac luto late stagnantia:
vt nudus pedibus, frigida hyeme,
per saltus, & nemora incederent.
Syluæ inuiuæ, montes asperi horri-
dique dumis, nulli aditus, semitæ
nullæ; omnia dēsis arboribus obse-
pta: neque progredi, ne pedem qui-
dem vnum licebat, nisi quatenus
ferro, & lacertis, adiuuante comi-
tatu, via aperiretur in diem. Tanta
cibi penuria; vt herbis persæpè spō-
tenatis famem tolerarint. Cum his
difficultatibus annum integrū ob-
luctati, tandem plus centum leucas
aperti sibi, ac præpè dicam perfossi
itineris emensi, perrupere demum
ad mōtes Ibiapanæ. Est is locus leu-
cis plus minùs cētum cis Maranone
non longè à finibus Ethnicorum,
quos quærebant; ad quos vt pene-
trarent, tres tantum aditus, per
quorum vnum intrandum erat, sese

offerebant; sed ij à Barbaris, feris-
 que hominibus tenebantur, nō mo-
 do Christiano, ac Lusitano, sed pla-
 nē etiam non secus ac si feræ sylue-
 stres essent, humano nomini infe-
 stis; qui non modo externis homi-
 nibus, eò aduenis, sed ipsi etiam
 inter se vicini vicinis inimici sint;
 nec fidem, sanctamq; societatem
 vllam nōrint: non aliis his Tapuyas
 inmaniores esse dixeris. Misere pa-
 tres ad eos qui proximi erant, semel
 & iterum, qui eos muneribus ad
 amicitiam pellicerent, transitumq;
 ad vltiores populos impetrarent;
 nihil pacatum ab iis expressum est.
 Venēre ad eos qui claustrum alte-
 rum tenerent, parique ratione il-
 lorum animos tentarunt; nihilo-
 plus profectum est: irriti igitur
 ab vtrisque nunciij rediēre. Conu-
 lēre se ad tertios, si fortē minus
 asperitatis inuenirent, ii omnium
 teterrimi, nunciis ad se munera fe-
 rentibus, responsi loco eadem red-
 diderunt, vno seruato adole-
 scen-

sciente octodecim annorum, quo
vterentur indice ad Patres ad necē
perquirendos; atque ii felices hāc
beatam sortē suis ducibus, ac ma-
gistris præripuerunt. Haud multo
interiecto tempore, dum quid agē-
dum, aut quā iter intendendum, in-
certi patres inter se deliberabundi
harerent, ecce tibi ad 3. Idus Ianua-
rias anni 1608. magna è montibus
Barbarorum manus exscendit, pro-
pioresque facti Patrum comitatum
sagittis lacefcunt, eodemque impe-
tu mapale, quo interim dum hora-
rias preces persolueret, Pintus se
continebat, adoriuntur. Prodit Sa-
cerdos, & quāmaxima potest a-
mica oratione furentes illorum a-
nimos sedare contendit. Christiani
comites pro se quisque Barbarorū
furori se opponere, magnis voci-
bus clamare, hunc Patrem illum
sanctum esse, qui ad ipsos res cœle-
stes docendos, iterque ad animæ
salutem aperiendum venisset, ut e-
ius vitę parcerēt, rogare: illi furore
inflam-

*Franciscū
Pintū
Martyrū
um.*

inflammati respondere, nihil sibi
 cum illo; esse omnino ipsorum ma-
 nibus neci dandum. Vnum è comi-
 tibus, qui validius cæteris oblu-
 ctando Patrem multo conatu de-
 fendebat, interimunt, atque hunc
 quoq; Pater ad æterna præmia præ-
 misit: pauci denique inermes, ac
 mites homines inflammatae multi-
 tudini, & armatae diu obsistere
 haud potuere. Patrem tandem bar-
 bara feritate adorti vecte ligneo,
 in caput adacto prosternunt, mul-
 tisque repetitis ictibus exanimant,
 maxilla fracta, excussi oculi
 cranium totum comminutum. Nò
 longè inde aberat Sacerdos alter,
 cum puerulus è comitatu inter eas
 turbas ad eum Lusitanicis vocibus
 inclamat; Pater, Pater consule vitæ,
 ille confestim in intimas sylvas se
 recipiens, quamnis illum quoque
 ad necem Barbari diu quæssissent, il-
 lorum tamen oculos diuina serua-
 tus ope effugit. Barbari Sacerdote
 omisso, quod reliquum iis furoris
 supererat, in mapale effundunt,
 tenuem-

tenuemque illam suppellectilem,
quam ad sacrum apparatus, & mu-
nera in Barbaros distribuenda com-
portarunt, hostiliter diripiunt. Hac
tetra victoria, exiguaque præda cõ-
tenti, ad suos se retulerunt. Inde lo-
cus datus Figheriæ cogendi dissipato-
rum comites, & cædis locum adeun-
di. Iacebat exanime cadaver quas-
sato, ac deformato capite, facie
cruore, tabo, lutoque foedata; ab-
sterfæ inde sordes, abluta facies
corpusque in reti gentis more com-
positum ad sepulturam ad radicem
montis, pro ea, quæ in rerum omni-
um difficultate copia suppetiit, de-
latum est. Unus è fustibus, quibus
sacrû illi caput cõtusû est, à Barbaris
relictus, cruore, ad indicium cru-
delitatis infectus, ad nonnullû no-
strorum solatium Bahyam vsque
perlatus, magna veneratione in e-
ius vrbis Collegio seruatur. Ita vir
fortis, & athleta inuictus, cuius
palmam cælestes acies diuinis lau-
dibus honorant, in ignota barbarie
nulli fidelium notû, sine honore & fi-
ne.

ne nomine Deo, & Coelitibus testem suæ fidei nudum tumulum spectadum triumphator reliquit. Spectandum tamen ex hac solitudine, & locorum asperitate magnam aliquando ad homines quoque diuinæ lucis copiam peruenturam, fortissimique ducis, paucorumque comitum sanguinem in diuina causa fufum, diuinis imbribus irrigatum in copiosam animarum segetem surrecturum. Atque hic fuit Iosephi de præstantis athletæ triūpho prædictionis exitus.

SE D nos ad reliquam de Iosephi rebus narrationem redeamus. Is post Pernambucensem profectio- nem anno millesimo quingentesimo octogesimo quarto rediit ad firmum Ianuariensem, urbemq; S. Sebastianum vt statum Societatis in oris illis de more cognosceret. Contigit vt in eduersum vrbi litus traiceret, vicos, parocciasque illius oræ inspecturus. In reditu cū canoā ascendisset, vt urbē repeteret, Petr^o Leitanus è Societate ipsum comitabatur

*Anibus
imperat,*

tabatur: erat malacia summa, æstus
gravis, ac molestus, traiectio ali-
quot leucarum, neque vlla aura af-
flabat, ægrè eam cœli grauitatem
ferebat Leitanus: videt in arbore
Iosephus tres, quatuorue quaracies
insidentes (eæ sunt aues gallinarum
magnitudine purpureo colore in-
flaum vergente specie pulcherri-
rime), eas Iosephus Brasílico ser-
mone alloquens; Ite, inquit, cogna-
tas, consanguineasque vestras ac-
cercite, nostrumque iter volatu ve-
stro inumbrate. Illæ extento collo
vocem, quasi accepti imperij signū
misere; indeque auolantes paulo
post magno grege redierunt, den-
sataque in nubem tamdiu canoam
superuolantes vmbra fecere, donec
spatio leucæ vnus decurso, lenis
afflare coepit aura Fauonij: tūc Pa-
ter auuū dimisit comitatū. Ille qua-
si imperio perfunctæ, officiosa cro-
citate, & multis letitiæ signis a-
uolarunt. Hoc idē Leitanus Sacer-
dos factus post Iosephi mortē mul-
tis grauibus viris præsētibus iureiu-
rando

*ut sibi
nauigan-
ti um-
bram
faciant.*

rando interposito publicè affirmavit; nec mirum ad hominis voluntatem cum Dei voluntate coniunctissimi naturas omnes se attemperare.

Longa multorum dierum piscatio, & multa qua in ea contigerunt.

DVM in Sebastianensi Collegio moraretur, vnus è Collegij fratribus, vt de piscatu in annonam Collegij prouideret, in piscatione cum piscatorũ familia exierat. Piscatio longè fiebat ab vrbe in sinu quodam, ac prope æstuario, ad insulam, quam Maricanam nominat. Iuit cum illis etiam Iosephus, tum vt ne per eos dies, quibus duratura piscatio erat, Missæ sacrificio carerent; tum vt tempus illud ab interpellatoribus vacuum, cum Deo in ea solitudine traduceret. Incredibilis piscium copia omnes rapuit in admirationem, quos cum ad saltem legissent, ingens marinorum cornuorum, aliarumq; aquatilium auium numerus ad expositam escam aduolantium magno erat operi impedimento, vt operam crebro interrumpere ad eas ambigendas necesse

cesse esset. Iosephus eas iussit inde
 facessere, Brasilico sermone allo-
 quitus, Vos, inquit, hinc secedite
 tantisper dum hi sunt in opere, ne-
 que iis molestæ sitis, cum hinc dis-
 cesserimus, tunc redibitis ad diari-
 um vestrum capeffendum. Quasi
 verba illa vim habuerint humanos
 sensus in auibus imprimendi, seor-
 sim quietæ finem operis expecta-
 runt; profectis inde cum Iosepho,
 fratreque piscatoribus, gregatim ad-
 vorandas reliquias accurrerunt.
 Verum inter saliendo operam, eo-
 demne, an alio die, cum maxime o-
 peri essent intenti, in aduerso lito-
 re Pantheræ duæ intentis oculis in
 piscatores apparuere. Significauit
 frater Iosephi comes, optare se eas
 è propinquo spectare; respondit Pa-
 ter, absoluto opere fore eius rei po-
 testatem. Interim Pantheræ se reci-
 piunt; admonitus ea de re Pater,
 magna voce iis inclamat, paulo
 post ut redeant, esse qui ipsas velint
 cominus adspicere. Cōfecto opere,
 duabus conscēsis canois, Pater cum
 toto

*Panthe-
 ra illi o-
 bediunt.*

toto comitatu sinū traiciūt, ad litusq; accedunt; illæ tū in litore placidè se spectandas præbent, vt eas per otium adspicere omnes ad facietatem potuerint. Satiatis iam omnium oculis, Pater acceptam solitonū piscium partem iis proiecit: illæ, quasi suo demerso contentæ, abierunt. Eodem in litore die alio piscandi, saliendique operi intentis aliis, cum se à cœtu, diuina liberius contemplandi causâ subduxisset, spatio trium, quatorue horarū plus minus desideratus est: eum, vestigia sequutus tandem in litore sedentem frater illi comes inuenit; & illo ipso tempore maris æstus accedebat, qui quasi diuino imperio accepto, cum præter eum finem, vbi Iosephus sedebat, longe fluctus eiecisset, ab eius tamē corpore ita vndas cohibuit; vt aquæ illi & à fronte, & vtroq; ab latere, quasi in sinum diductæ, ac veluti in parietes erectæ, nulla contactum alluione, ac ne aspergine quidem circumsepirent. Diceres rubri

Maris æstus in litore orantem nō attingit.

bri maris miraculum in transitu
Hæbræorum renouatum esse: non
audebat frater intra vndarū hiatū
se insinuare, sed extra vltimos fluct⁹
quanta maxima poterat vocis cō-
tentione Patrē cōpellabat; ad vocis
clamores, strepitum etiam, fragorē-
que asserum addebat. Cumq; ne sic
quidem fremitum maris superaret,
neque alto contemplationis somno
consopitum Iosephi animum exci-
taret, fretus & ipse diuino patroci-
nio; diductum intrat aquarum se-
ptum, Patremque admonet, tempus
esse hospitium repetendi, abeuntes
inde sequebantur; præeunteque Pa-
tre, talos subsequentis fratris al-
luebant; ille territus periculo Patrē
antecessit. Eum pater leniter verbis
increpans: nescis, inquit, quia ven-
ti, & mare obediunt ei; timere pro-
hibuit. Prætergressis tandem extre-
mam alluionem, tū mare litto-
re toto corquatam.

VERSABATUR adhuc ibidem
piscationis eiusdē causā, cū sub no-
ctem inter coenā piscis frustū iussit
asserua-

aſſeruari. Ignarus eius cōſilij comes,
 cuius rei cauſâ id faceret quaſiuit;
 hominis, reſpondet eo leuamento
 indigentis. Mox conuerſus ad orā-
 dum: commendemus, inquit, Deo
 miſerum hominem, qui magno in
 discrimine verſatur. Vir enim no-
 bilis Sebaſtianenſis colonus Iose-
 pho per familiaris ad ipſum literas
 ſcripſerat, quibus eum rogabat, ut
 ad Ariam Fernandum ipſius per-
 beneuolum graui morbo proſtra-
 tum inuiſendum veniret; eas ſerui-
 lo Maurico perferendas dederat.
 Erat huic iter per loca Patheris in-
 feſta; cui niſi Iosephi precibus, hæc
 omnia diuinitus noſcentis; diuini
 præſto fuiſſet auxilium, iuuat cre-
 dere incolumem peruenturum non
 fuiſſe. Duabus horis ab eo ſermone
 tranſactis, noctis tenebris, cœlo
 pluuiis, frigida hyeme, puer cum li-
 teris madidus, & laſſitudine ſemia-
 nimis aduenit; quem humaniter
 exceptum curauit Iosephus recreā-
 dum, eiq; partem piſcis, quam ſe-
 poni iuſſerat, in cœnam dedit: &
 antequam

*Seruulū
 per infe-
 ſta Pan-
 theris lo-
 ca iter
 haben-
 tem pre-
 cibus ad
 iuuat.*

Antequam aut literas resignaret, aut de puero quidquam ei renunciaretur, & à quo missus & quid esset in literis, prædixit. Ergo ad Collegiũ redeundum est, subiecit illi comes. Magis se posse ægroto ex eo loco opem ferre respondit, quam si eo veniat. Postero die, pro illius salute Missæ sacrificium obtulit: post sacrificium à frate comite rogatus; videturne esset ægrotus: male, inquit, eum morbus est habiturus, sed tamen periculum euadet, vixitque postea in multos annos.

Absoluta pisatione, iussit Pater apparari reditum in crastinum. Erat tempestas turbida, densus imber, grauisque ortus sub vesperam nunquam cessauerat, & duraturus noctem totam videbatur, Obiecit ei comes opportunã sane Pater respicitatem ad iter elegisti. Cui Iosephus: vtinam tam finis ipsi viri boni, quam de nobis Deo curæ est; nõ enim tantũ die crastino imber molestus nobis nullus erit, sed ne nũc quidem, tempestate tanta, vltus est,

*Reditus
illius à pi-
scatore.*

P qua

*Pluuia
illi par-
cit in i-
tinere.*

qua sumus cras iter facturi. Postero die iter manè ingressi, ad vicum S. Barnabam, qui tribus inde distat leucis, quacumq; iuerunt via tota ad latitudinem triginta passuū solum siccum, ac nullo tentatum imbree ad vicum vsque inueniunt, cum circa loca omnia nocturna pluuia maderent.

Neque verò hoc solùm; sed alio etiam tempore eandem in eum benignitatē Deus declarauit: nā cū Eadē in ora Iauariensi vna cū Alfonso Gonzalo Sebastianensi colono, & altero eius propinquo per montes iter faceret, in magna pluuia, & alijs madidis vestibus ad finem itineris venirēt, mirabātur ipsū vnum siccis vestibus apparere. Quibus ille respondebat; suis vestibus, quoniam per bonæ essent, aquam non adherere, cum re vera valde essent detrita.

*Simiorum
ludus.*

Sed in reditu à piscatione cū iter facerent ad S. Barnabā simiū pregrādem barbatū (quod iis in locis nouū non est) in arbore insidentē sagitta vnus ē piscatoribus confixit, ad cuius

cuius casum, stridoremque ingens
finiorum grex quasi ad funus patris
familias accurrit magna consterna-
tione: tum piscatores eos quoque
interficere in cibum adoriuntur;
tam grato enim gustu Brasili illis
vescuntur, quàm aliæ gentes hœdi-
culis, suillis, ac leporibus: nec mirū
homines, qui in summā lautitia hu-
manas carnes habeant, à pecude
corpore humanam speciem refe-
rente nō abhorrerē. Ab ipsorum
tamen cæde Pater Piscatores pro-
hibuit; monitos tantū vt è ridiculo
pecore ludum captarent, & quo ma-
iorem piscatoribus oblectationem
adderet, simiis lingua Brasilica præ-
cepit, funus suorum ciuium vt pro-
sequerentur: tum pro se quisque
multo stridore, & belluino planctu
obtemperare contendunt; cum alij
per plana quadrupedarent, alij per
arbores ex ramo in ramum, & ex
arbore in arborem transilientes,
exequias & ipsi sublimes prosequen-
rentur: horridisque vocibus, ridi-
culisq; sanis vtriq; vt poterāt, in suū

gregē Grassatoribus iniustas cædes
 exprobantes, Hac funebri pompa
 miseræ bestiolæ cum ad duarū fer-
 mē leucarum spatiū sui gregis ho-
 stibus ludibrio, & oblectationi fu-
 issent, ad vicum iam accesserant, ac
 ne rursus à vicanis violarentur, ius-
 sit eas Pater in suas sedes redire: il-
 læ, commeatu accepto, in sylvas se
 receperunt. Hæc non commiseratione
 solum illarum pecudum, aut
 quod illarum lusibus delectaretur
 Pater faciebat; sed vt diuinā legē in
 honorē adduceret, tardasq; indige-
 narū mētes ad sui cōditoris cultum,
 venerationēq; excitaret: q̄ppe doce-
 bat eos omnia cōditori vniuersi pa-
 rere; & qui diuinis præceptis inte-
 grè obtēperāt, omnia illis interui-
 re. Quod in vipera etiā, vti supra re-
 tulimus alio tēpore aliis ostēderat.

*Alia
 que in
 piscatio-
 nibus
 admira-
 tionē ha-
 buere.*

Et, quando cum piscatoribus,
 piscationibusque versamur, subii-
 ciamus alia eiusdem generis, quæ
 diuersis locis, tēporibusq; euenerē.
 Homo Lusitanus cum ad piscationē
 se conferret, obuium Iosephū ha-
 buit

buit in itinere, à quo cum venera-
bundus benedictionem petiisset,
iacto reti ingentem piscium nume-
rum ad admirationem vsque exce-
pit; quod totum Iosephi tribuit pre-
cationi. Et quidem piscatoribus in-
dicare, quà copiosam piscationem
facerent, erat vsu quotidianum: nã,
cum in Bahyensi Collegio esset ma-
gna piscium penuria, piscatores, qui
in vsu Collegij piscabatur, die quo-
dã benè mane inanes redière, quod
piscibus mare vacuum videretur,
ita nulli vsquam apparebant. Eorũ
ad se magistrum Iosephus accersit;
et que e Collegij specula locum in-
dicat spatio leucæ vnus distitũ, Pi-
raie sinum appellant, ibi prædam
copiosam reperturum. Paret ille di-
ctis; & cum sociis eò profectus, in-
gentem magnorum mugilũ nume-
rum domum retulerunt. Solitus est
ipse persæpè e piscatoribus sciscita-
re, quod genus maximè piscium o-
ccurrerent; & vt quisque proprium
genus nominaret, ita cuique alias,
etque alias regiones, quibus pesca-

carentur, assignare. Et quamuis nã-
quam ea loca piscator vllus pertentasset, imo verò persæpè ne nota quidem essent, tamen & quod volebant, & quantum volebant, capiebant, ita vt interdum retia remittere cogerentur, ne multitudine piscium damni aliquid pateretur. Diuersabatur interdum in vico, cui à Spiritu S. est nomen Bahyæ suburbanò: erat iam solemnitas eius loci piscatoribus consuetudo, quo die piscatum exirent, Iosephũ ante consulere, quo in loco piscatio iis esset fructuosa; neq; vnquã votis frustrabantur, quamuis & sterilibus in locis, & intempestiuè, modo à Iosepho indicatis piscarentur.

Tantam apud illos auctoritatem per illam, quam referam occasione aut primum est adeptus, aut certè partam multum auxit: nam cũ ibidẽ vt solebat, versaretur, aduertit die quadam magnum silentium in vicò vicinosque magno mœrore, solito quietiores sedere otiosos. Percunãtanti causã respõderunt, ciba-

ria sibi deesse; iubet ille omnes ad mare secum ire, cibos haud dubiè reperturos. Negant idoneam ad piscandum esse tempestatem; quod tū celum, tum mare ipsum aduersetur. Instat nihilominus Pater; omnes vt eant, neminem voto frustratū rediturum. Iuère omnes: mare sequum altius semper intumescebat. Dicunt vicani: vides præsens tuis oculis mare esse intractabile: quærit nihilominus ex iis Pater; quos pisces optatis? Respondent cõtēptim xareos minutos. Est id genus pisciculorum palmi vnus ferè magnitudine, quorum illo anni tempore nulli solent apparere, sed post aliquot menses affluere. Tum Pater locum iis circa litus minùs millè inde passibus indicat; ibi forte eorum pisciū quantam velint copiam. Eò se conferūt, & paruis reticulis iniectis, atque adeò nudis manibus, quantū quisque voluit ad satietatē exceperūt. Itaq; admiratione læti, Deo gratias agētes multa cū gratulatione domūrediēre

HIS, aliisque eiusmodi benefi-

*Quanta
estima-
tione fu-
erit a-
pud Bra-
sios.*

ciis per Iosephum affecti indigena
hominem magna veneratione pro-
sequebantur: de eo, tanquam de ho-
mine supra naturam potestatem ha-
bente & sentiebant, & loquebantur
Cum eum post mortem significare
vellent, Patrem illum dicebant, qui
nobis pisces, quos vellemus, praebe-
bat; qui, cum ab ipso opem petere-
mus, nos ab omni periculorum ge-
nere, atque adeo à morte ipsa erue-
bat. Tantam enim de ipso existima-
tionem conceperant; vt cum apud
eos versaretur, quocumque ituri
essent, aut ad venationem, aut ad
res suas transigendas, non ante iti-
neri se committerent, quam ipsum
adirent. Pater, inquebant iter est
mihi in hanc, illamue oram, dic (sic
enim illi loquuntur) ne illic mori-
ar; &, vt id consequar, quod opto:
neq; malus coluber me feriat:
& saluis rebus, incolumis do-
mum redeam? Ira Patris promisso,
quasi certo salutis accepto pignore,
laeti proficiscebantur, laeta omnia
sibi pollicentes. Neq; in hoc vico
tan-

tantum, sed in omnibus etiam circa locis hæc de illo apud omnium ordinum homines fama percrebuerat; ipsum quidquid vellet, à Deo impetrare, Deumque ipsum illius petitionibus semper annuere.

In vico alio indigenæ ali qui canoam in mare deducere nitebatur, sed propter hominum paucitatem gravè illam submouebat; fortè præterit illac Iosephus: illi à concepta de homine opinione petunt, ut ipsorum conatibus sua benedictione assisteret. Nò modo se iis benedicturum respondet sed opè etià manu allaturum iis bene precatus, cū manū operi & ipse admouisset, statim multa facilitate lignū in vndas impulerunt.

Sed nos ad filium tēporis persequendū redeamus. Erat adhuc Iosephus in Sebastianensi ciuitate cū anno 1585. Christophorus Goueanus Societatis Sacerdos iussus est Visitatoris munere eam prouinciam inspicere: & siue superiore anno vnà cum Iosepho eò venerat, siue, quod verosimilius est, in Ianuariensi ora

Anno
Domini
1585.
Christo-
phorus
Goueanus
fit prouin-
cia Visita-
tor.

tum versabatur, & obita fortasse ea
 prouinciæ parte, ad reliquam sui
 muneris iurisdictionem conficien-
 dam cum Iosepho, aliisque de So-
 cietate Bahyam nauigabat; cum
 sæua coorta tempestas eo vsque in-
 crebuit, vt nauis, domito iam gu-
 bernaculo in sinus, & æstuaria, qui-
 bus subinde littora scinduntur, cū
 certo naufragij periculo impelle-
 retur, ita vt vi nulla posset retineri.
 Nauitæ arti diffisi, omisso nauis re-
 gimine, se totos vi tempestatis per-
 misere, vna spe salutis in votis tan-
 tū relicta. Patres infra nauis tabula-
 ta se receperāt, atq; ad naufragium,
 mortēq; excipiendam per cōfessio-
 nē, mutuāq; hortationem, & preces
 se comparabant. Solus Iosephus su-
 pra tabulata apprehēsis rudentibus,
 oculis in coelum fixis, aduersus ma-
 ris, tempestatisq; sæuitiā precibus
 pugnabat. Interim vnus ē fratribus,
 vt suam excipiat confessionem, or-
 rantem interpellat. Negat Iosephus
 id necesse esse: quid, inquit ille, nō
 ne perimus omnes? negat iterū Io-
 sephus

*Sauam
 maris
 tēpestatē
 precibus
 sedat.*

Iosephus. In spem alter erectus in-
stat nihilominus aliquanto impor-
tunius, ut certius aliquod exprimat
responsum. An non sumus hic om-
nes mari absorbendi? castigavit im-
portunam cōtentionē Iosephus non si-
ne aliquo reprehensionis acculeo, i-
dēq; iam tertio negavit. Ergo, subii-
cit molestus interpellator, descendā
idq; Patribus metu cōsternatis nun-
ciabo. Vetuit id Iosephus: quid enim
obesse potest illos esse in precibus?
Ille Iosephi promissio fretus acqui-
euit, rei exitum securus expectans.
Post paulō, vi tempestatis remit-
tente, sedato tandem mari pericu-
lum discussum.

Eodē in itinere Ignatius Tolosa
Societatis Sacerdos in morbum inci-
dit; cumque Caput frigidum tenuif-
lent, eūq; è naui in hospitium exposu-
isset, in intestinorum tormina versa
morbi vis est, & eo usq; se intēdens
seuiit; ut spes vitæ nulla superesset;
& iam deliberarēt Patres, illicne eū
sepulturæ traderent, an ad Sebastia-
nense Collegium corpus exanime

*Ignatium
Tolosam
gravi
morbo.
precibus
sanat.*

reportarent? Interim Iosephus cōsiliū dissimulans, fratrem curatio-
nam peritū, qui illius cura
præerat, quāuis desperantem mo-
net, ægroto remediū aliquod, sal-
tem ad speciem adhibeat; futurum
omnino, ut non moriatur eo mor-
bo, non tamē remedia abiiciat; ne-
que quemquam de re ipsa alloqua-
tur. Paruit consilio frater, & hora
circiter elapsa æger alleuatus est,
pristinamque tandem Dei benefi-
cio recepit valetudinem, atque v-
tinam eius ætas frugifera multorū
fructum diutissimē prorogetur. Id
totam Iosephi precibus impetratū,
magis quā medicina virtute par-
tum senserunt omnes.

*Zostere
morbo
periculo
sō labo-
rantem
ope B.
Virgin.
sanat.*

ET multo iam antea Franciscum
Diazium comitē suū graui, pericu-
losoque morbo liberarat. Ignis
sacri genus est supercutanæ inflam-
mationis acerba, ac periculosa, quē
scriptores nobiles *Zosterem* nomi-
nāt. Is in extrema cute circa lum-
bos, dextero ē latere nascens cum a-
cerbissimo cruciatu, quasi perpe-
tuo

quo cinctu in orbem serpit: cuius ea
natura est, vt, si extrema coeant ca-
pita, exigua admodum spes vitæ su-
perfit. Hic morbus Diazium inuasit,
cum Portus securi sedem Iosephus
cognoscendi rerum causâ inuiseret.
Quare intendentibus se doloribus
in dies, cum qui medicam manum
admoueret nullus esset, ad diuinam
eger implorandam opem se con-
uertit. Est in eo portu templum Vir-
gini matri dicatum, cui ab Adiuto-
rio est nomen. Hunc locum Socie-
tatis Patres, qui primi in Brasiliam
traiecerunt, sibi delegere, coeli salu-
britatem, & situs amoenitatem se-
quuti, sed aliquantum longe à fre-
quentia; quo fiebat sæpe, vt, orto re-
pente bello inter indigenas, gentem
barbaram, & ad subitam iracundi-
am furem, Patres locum desere-
re, & ad frequentiam confugere co-
gerentur. Re igitur deliberata, inde
se intra oppidum transfulerunt;
mansit tamen loco religio, & reue-
rentia, iam inde à primis tempori-
bus nata, cum primum Patres in ea

*Tem-
plum B.
Virginis
ab Adiu-
torio.*

loca venerunt ; nam cum templum
 vna cum sede ædificarent , & alia
 opportunitates ad victum suppete-
 rent, vna aquæ potabilis copia desi-
 derabatur : eam suppeditauit casus
 admiratione dignus. Arborem in-
 gentem secus fabricam vnus exo-
 perariis ligandi causa conscende-
 rat; cumque maximè ligna cæderet,
 repente conuulsa arbor ad terram
 cadens hominem innoxia molliter
 humi deposuit, suaque ruina montis
 partem, cui adherebat, secum tra-
 xit. Ex illo hiatu limpidissimæ aquæ
 fons erupit ad potandum adprimè
 gratæ; è qua cum variis morbis æ-
 groti bibissēt, sanati sūt: cuius rei fa-
 ma diffusa multos ad eā regionē vn-
 diq; exciuit, quorū aliqui religiosā
 ad eā sacrā ædē peregrinationē obi-
 ère: alij inde accersitā aquam ad va-
 ria morborū genera certo reparatæ
 valetudinis fructu adhibuere; ita
 vt tum Christianorum, tum Ethni-
 corum sermone celebrata aqua san-
 ctæ Dei Matris vocaretur. Hanc se-
 dem vna cum templo, & aquæ cu-
 stodiam

fidiam nunquam post suum inde-
discessum Patres deseruere: sed ad
religionem, piūque Christiano-
rum cultum conseruandum, ac con-
fouendum, Oratorij, seu Heremito-
rij nomine locum retinuerunt. Ad
hoc B. Virginis templum, quasi se
voto obligans, petiit ægrotus à Io-
sepho, vt pro se Missæ die postero
offerret sacrificiū: id se facturū pro-
misit Pater; interim tamē inquit, vn-
ge morbi locū oleo ex lāpade, quæ
ardet antē sacrosāctā Euctaristiā; nō
ægre erit Matri, nos pri^o ad opē à fi-
lio petēdā cōfugisse. Ea inūctio do-
lorē mitigauit, & quasi quidā præs-
futuræ valetudinis fuit. Postero die
Pater ad templū Virginis se cōtulit;
promissique fidem liberauit. Eodem
die, post Missā, cū se aqua ex eo fōte
ægot^o, qui vna venerat, abluisset, &
dolore, & morbo prorsus liberatus
est; vnaq; Bahyā Dei, diuinęque Ma-
tris laudes deprædicātes peruenēre.
Alio tēpore (& videtur cum adhuc
regeret proninciā) è Ianuariēsi sinu
superiora repetebat, cū prætergres-
sis insulis, quæ sinus ostio obiacēt. è

suo cubiculo prodiens Iosephus
 gubernatorem admonet, altum vt
 teneat; futurum alioqui, vt illo die
 Caput frigidum sine naufragij pe-
 riculo flectere non possint. Guber-
 nator, etsi satis prosperam nauigati-
 onem esse sentiebat, Patris tamen
 monito in praesens obtēperauit, in-
 flectendo tamen ad ipsum Caput ac-
 cesserunt, & cum leucas ferme sex
 prateriissent, quod aspera esset nau-
 uigatio, anchoram ad insulam, quo
 venerant, iecerunt. Tum Iosephus
 iterum prodiens, monet, quamprim-
 mum anchoram tollant: non sane
 faciles aures praebere gubernator,
 nantaeque quod quieta statione se
 vti existimarent: Iosephus tamen
 acrius contendere, quam primum id
 faciant; qui si tantulam moram in-
 terposuerint, non fore inde pote-
 statem munia illa commodē exer-
 cendi: tum repente tanta ventorum
 vis ab Austro cooritur, vt contra-
 hendis subito velis omni nautica
 turba occupata, anchoram vix cau-
 tibus auulsam aliquandiu arantem
 trahe-

trahere necesse fuerit. Quod incommodum Iosephus non arte nautica, aut coeli obseruatione, quarum rerum erant illi doctiores, præsertim suo gurgustio conclusus prouidere potuit; sed diuino monitu illi cognitum fuisse omnes vno consensu professi sunt. Id Lupus Fernandus colonus Ianuariensis, qui vna nauigabat, iuratus testis asseuerauit.

IAM è Ianuariensi ora Bahyam redierat, cum Emmanuelem Contium nondum Sacerdotem ad Sebastianense Collegium è Bahyensi mittebat. Quæsiuit ille ex Iosepho, quandiu ibi futurus esset; tum Iosephus coniectis oculis in alterum, qui inde tum redierat rogauit quandiu ibi fuisset, respondit ille, triennium totum cum semestri: tantundem Contium ibi futurum Iosephus atq; ita factum est: quod totum Iosephus respondit; humanitus Scire non potuit; cū suæ potestatis rem futuram non esse optimè sciret: siquidem haud multo post adolescentis profectioe munus regedæ prouinciæ alteri concessit. Verum antequam

plane prouinciam deposuit, in Bā-
hyensi Collegio graui prostratus
morbo iacebat Petrus Andreas So-
cietatis Sacerdos. Ingressus ad eum
mane valetudinarij minister sensit
ægotum solito grauius laborare, &
esse periculum in mora. Accurrit ad
Præsidem Prouincialem admonen-
dum, vt ad vltimam ægroti confes-
sionem excipiendam se conferret:
distinebatur tunc temporis Iose-
phus negotio, quo mature se expe-
dire minimè poterat; & antequam
ad ipsum valetudinarius plane per-
uenit, Pater illius nuncium præuer-
tit, magna voce Ignatium Tolosani
suo loco acciri iubet; qui ea, cui da-
bat operam, tantisper confessione
supersedeat; dum ad ægroti, & mor-
ti proximi confessionem accurrit.
Quo facto, confessioneq; absoluta,
ægotus à mente abalienatus est; ne-
que inde amplius rediit ad se. Hoc
etsi neque ad prædictiones, neque ad
miracula referri posse videtur, cog-
nitio tamen rei absentis, tanquam
præsens, præterquam, quod habet

& ipsa

*Ægroti
graue pe-
riculum
absens
nouit.*

& ipsa admirationem, ex eodem hausta fonte est, è quo & futurorum prædictiones, & curationum miracula manabant.

ET, quoniam in ægroto homine id contigit, non incommodè videtur hoc loco aliud posse referri. Decumbebat frater alius eodem in Collegio, qui ex languore stomachi cibi genus omne aspernabatur. Hunc, inuisit Iosephus, rogatque ecquem cibum sentiret sibi fore gratum? Respondet æger: salitæ suillæ, aut pernæ frustum stomacho arridere. Iubet Pater id à penariæ cellæ custode postulari. Negat penarius tale genus edulij domi esse: confert se Pater ad cellam, & expendula cista, in qua assati pisces asseruabatur, piscis frustum exsecat; quod cum ad ægrotum attulisset, in pernam optimã conuersum erat. Id ægrotus magno cum voluptatis sensu mansum cum deglutisset, stomachus autem retinuit. A Egrotus postea cum cellario eius duritiam questus quæsiuit,

*Ægrotum
languore
stomachæ
sanat.*

fuit, cur id initio negarit, quod postea Iosephus sua manu attulit? Ille se purgans, vt, videas inquit, quam verè responderim, & quam pernam ad te Pater attulerit, afferam & ipse ex eodem loco. Vadit, frustum alterum ex eodem abscissum pisce ad egrotum affert; quod statim, vt prius, ipso mirante cellario, perna, qualem ipse optabat egrotus. facta est, diuina clementia Iosephi votis vel absentis obsequente. Iaceret in tenebris miraculum prius nisi hoc alterum uouo euentu in lucem illud protulisset.

*Aegrotum al-
teriorum
eodem
morbo
sanat.*

AD DAM & aliud huic non ab- simile. Decumbebat ipse, vt sæpe extrema ætate solebat, ex morbo; eodè tẽpore vnus è fratribus in ualitudinario eodem, quo prior stomachi fastidio, nauseaque egrotabat. Parauerant Iosepho in prandium pul- lum gallinacium, quem acceptum, vt erat opertum in lance tradidit ad egrotum fratrem afferendum suo nomine; eique iussit nunciari, vt comederet; & neque in posterum nau- seam.

seam vllam, aut fastidium haberet. Aeger pio affectu obediendi, sancti senis virtute fretus comedere ausus confestim melius habere coepit; paucisque diebus diuina adiutus ope conualuit omnino. Hæc porro hocne, an alio tempore acciderint, incertum.

VITÆ.

IOSEPHI AN-
CHETÆ ESOCIE-
TATE IESV

LIBER QVINTVS.

INTER has curas *Eius inua-*
tum regendæ provin- *letudo, &*
ciæ, fratrumque op- *frequentes*
portunitatibus in- *morbi.*
seruiendistum Lusi-

tanos, Brasiloſque iuandi perpetua inualetudo, morbig; affidui, hominem toto penè tempore, quo fuit in Brasilia, exercitum habuerunt, Initiũ autè habuere morbi ab ea dor-
si lu-